

POTENȚIALUL TURISTIC RELIGIOS LA NIVELUL UNOR VESTIGII MONASTICE DIN CADRUL REPUBLICII MOLDOVA

MAXIM Vasile, CIOBANU Valentin, BUGA Oleg
Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău,
Republica Moldova

e-mail: maxivali@yahoo.com, valent.ceban@gmail.com, bugaoleg26@mail.ru

Abstract: The Republic of Moldova imposes itself with an exceptional tourist potential, and the religious objectives are considered among the most valuable jewels of the geographical space within Bessarabia, being visited by many local and foreign tourists. There are many places of worship on the territory of the Republic of Moldova, they are presented mainly by monasteries, churches, cathedrals and hermitages. The tourist attraction lies in the special style of architecture, the richness of cult objects, murals, manuscripts and old books, preserved in the museums and libraries of the monasteries, which represent a true work of art. Places of worship are constantly experiencing (even during a pandemic) an optimal flow of visitors, which ultimately contributes fully to the promotion and development of religious and cultural tourism. This paper highlights the most important religious buildings in the central area, emphasizing their appearance, development and expansion, as well as the tragedy they went through, with disastrous effects on the cultural and religious potential of Bessarabia

Key words: *religious, objectives, churches, manuscripts, buildings*

Republica Moldova se impune cu un potențial turistic de excepție, iar obiectivele religioase se consideră printre cele mai valoroase bijuterii ale spațiului geografic din cadrul Basarabiei, fiind vizitate de foarte mulți turiști locali și de peste hotare. Locașurile de cult de pe teritoriul Republicii Moldova sunt reprezentate în special de mănăstiri, biserici, catedrale și schituri. Atractivitatea turistică rezidă în stilul aparte de arhitectură, bogăția obiectelor de cult, picturile murale, manuscrisele și cărțile vechi, păstrate în muzeele și bibliotecile mănăstirilor, care reprezintă o adevărată operă de artă. Așezămintele de cult, înregistrează în permanență (chiar și pe timp de pandemie) un flux optimal de vizitatori, care în ultimă instanță, contribuie din plin la promovarea și dezvoltarea turismului religios și cultural.

Locașurile de cult, ca parte importantă a patrimoniului cultural, prezintă un interes deosebit pentru vizitatori și sunt incluse adesea în diverse oferte turistice. Prin vizitarea mănăstirilor, turiștii au posibilitatea să cunoască și să

se apropie de cultul ortodox și de rânduielele din aceste așezăminte. Să descopere edificiile din mănăstiri (biserica, chiliile, trapeza, arhondaricul, paraclisul, bucătăria, turnul-clopotniță) ce reprezintă un material valoros pentru doritorii de a admira evoluția stilurilor arhitecturale ecleziastice de la o epocă la alta⁵¹.

Mănăstirile așteaptă pe toți cu drag: pe simpli vizitatori, pelerini sau turiști. Călugării și maicile relatează celor sosiți dramatismul și istoria locașului, le demonstrează relicvele sfinte și îi servesc cu bucate simple de la masa monahilor⁵².

Cele mai numeroase obiective turistice de cult sunt bisericile, care actualmente numără peste 1200, fiind amplasate în raioane și municipii. Acestea impresionează prin multitudinea stilurilor de arhitectură, iconostase de o înaltă măiestrie artistică, icoane prețioase. Din punct de vedere cultural și istoric, turiștii sunt atrași îndeosebi de bisericile: Adormirea Maicii Domnului din Căușeni (sec. XVI); Sf. Arhanghel Mihail din Bulboaca r. Anenii Noi (1868); Sfântul Arhanghel Mihail din satul Tomai, Leova (1895); Biserica Nașterea Maicii Domnului din Chișinău (1757).

Din categoria bisericilor fac parte și catedralele, edificii de cult mărețe, care impresionează turiștii prin stilul constructiv, elementele decorative, metale nobile utilizate în construcție, dar și decorarea interiorului. Sunt cunoscute vizitatorilor catedralele: Nașterea Domnului din Chișinău (1836); Sfântul Nicolae din Bălți (1795); Sfântul Arhanghel Mihail și Gavriil din Cahul (1785), Adormirea Maicii Domnului din Drochia (1998)⁵³. Foarte numeroase sunt și obiectivele monastice în număr de 67 de mănăstiri⁵⁴. Acestea fiind atractive atât pentru pelerini cât și pentru turiști prin anumite trăsături specifice cum ar fi vechimea, stilul arhitectonic, decorațiile interioare, localizarea pitorească în cadru natural autohton.

Într-o zonă pitorească de Codru, la 40 de km nord-vest de Chișinău se găsește una dintre cele mai vechi mănăstiri din Republica Moldova – **Căpriana**, (întemeiată în 1420)⁵⁵. Situată la marginea localității cu același nume, într-o depresiune încântătoare, fiind înconjurată din trei părți de coline împădurite⁵⁶. Poziția destul de pitorească, de altfel, ca și a tuturor

⁵¹Ghidul turistic, *Moldova Turistică*, Chișinău, 2010, pag. 20.

⁵²Ghidul turistic, *Turism religios*, Chișinău, 2011, pag. 3.

⁵³Bolocan, D., *Geografia turismului*. Chișinău: Ed. „Universul”, 2010, pag. 132-135.

⁵⁴Platon, N., *Vernisaj Turistic*. Chișinău, 2015, pag. 74.

⁵⁵Florea, S. *Potențialul turistic al Republicii Moldova: (patrimoniul de monumente naturale și antropice)*. Chișinău. Ed. „Labirint”, 2005, pag. 121.

⁵⁶Babii, Iu., (coord.). *Locașuri sfinte din Basarabia*. Chișinău: Ed. „Alfa și Omega”,

mănăstirilor , precum și valoarea istorică și arhitecturală a bisericilor, plasează complexul monastic de la Căpriană printre monumentele de cultură de bază ale neamului nostru. Prezintă un mare interes și arhitectura ce se combină reușit cu peisajul natural a mănăstirii. În fața mănăstirii se află o alee de plopî piramidali îmbinați cu castani, la fel fiind amenajat și un heleșteu cu un dig de piatră peste râulețul Ișnovăț. În spatele heleșteului se află intrarea centrală, ce prezintă o poartă cu trei turnulețe⁵⁷.

Ctitorie domnească, Mănăstirea Căpriană, este menționată într-o serie de hrisoave ale domnitorilor noștri. Prima mențiune documentară datează din 1420 și aceasta este în legătură cu un hrisov de stabilirea hotarelor de teren a unui boier, mănăstirea este menționată ca Vâșnovăț⁵⁸. Mai târziu, printr-o danie domnească, pe la 1429 mănăstirea este numită „Mănăstirea de la Vâșnovăț, unde este egumen Chiprian”. La fel și pe la 1470 numele lui Chiprian este consemnat de două hrisoave a lui Ștefan cel Mare⁵⁹. Mănăstirea Căpriană a fost ctitorită după Ștefan cel Mare de Petru Rareș, Alexandru Lăpușeanu și în cele din urmă după anexarea Basarabiei, de Mitropolitul Gavriil Bănulescu Bodoni⁶⁰.

Ulterior, documentele apărute au menționat și alte detalii despre mănăstire în care se presupune, că erau 50 de călugări, fiind compusă de biserica propriu-zisă, stăreție și mai multe chilii, unde locuiau călugării. Întrucât s-a bucurat de statutul de mănăstire domnească, lăcașul a fost asigurat de către domnitori cu sate și moșii. Prima biserică din cadrul complexului monahal este cea a „Adormirii Maicii Domnului”, fiind cea mai veche construcție din Republica Moldova, care a suportat modificări pe parcursul istoriei sale. Construcția se estimează între anii 1420-1425, ctitorită de Alexandru cel Bun. Inițial mănăstirea a fost construită însă din lemn și a fost avariată în mai multe rânduri în urma năvălirilor turcilor și tătarilor⁶¹.

Ctitorul construcției din piatră fiind domnitorul Ștefan cel Mare, lucrări de

2001, pag. 20.

⁵⁷ Ilvițchi, L., *Mănăstirile și Schiturile din Basarabia*. Chișinău: Ed. „Museum”, 1999, pag. 47.

⁵⁸ Postică, Gh. *Mănăstirea Căpriană (de la întemeiere până în zilele noastre)*. Chișinău, Editura Pontos, 2003, pag. 15.

⁵⁹ Eșanu, A.; Eșanu, V., *Mănăstirea Căpriană. În Mănăstiri și Schituri din Republica Moldova*. Chișinău: Ed. „Institutului de Studii Enciclopedice”, 2013, pag. 163.

⁶⁰ Platon, N., *Vernisaj Turistic*. Chișinău, 2015, pag. 74.

⁶¹ Eșanu, A.; Eșanu, V., *Mănăstirea Căpriană (sec. XV-XX)*. Chișinău: Ed. „Pontos”, 2003, pag. 9-11.

restaurare au fost efectuate în timp și de către Petru Rareș, după cum menționează Cronicile lui Grigore Ureche și de Alexandru Lăpușneanu, care a oferit donații importante mănăstirii, la fel un aport deosebit la adus și Vasile Lupu .

Valoarea întregului complex monastic o reprezintă Catedrala „Sfântul Gheorghe”, construită la 1840 de egumenul Ilarion, care pe atunci era starețul mănăstirii proiectată la început în stil moldovenesc, iar mai apoi a ajuns în stil baroc⁶². O altă biserică pe teritoriul mănăstirii s-a construit în anul 1903 cu hramul „Sfântul Nicolae”.

În perioada sovietică mănăstirea, ca și celelalte locașuri de cult din RSSM a avut de suferit, toate averile au fost confiscate și incluse în proprietatea statului. După 1947 de aici au fost alungați călugării, iar mănăstirea a fost transformată în sanatoriu pentru copii bolnavi de tuberculoză. Oficial mănăstirea a fost închisă la 26 octombrie 1962⁶³.

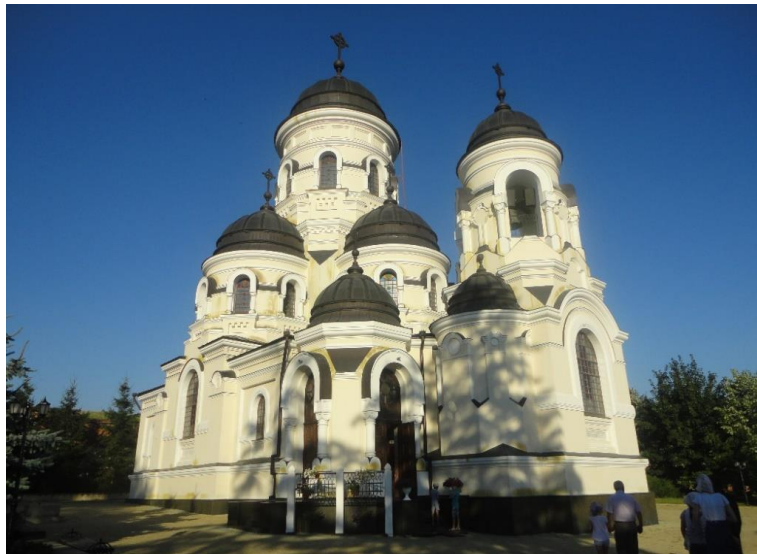

Figura 1.1: Mănăstirea Căpriana, Catedrala „Sfântul Gheorghe”

⁶² Platon, N., *Ghidul Traseelor Turistice al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2015, pag. 267.

⁶³ Postică, Gh. *Mănăstirea Căpriana (de la întemeiere până în zilele noastre)*. Chișinău, Editura Pontos, 2003, pag. 100.

La începutul anului 1989, lăcașul a fost redeschis, astfel în anii '90 încep lucrările de restaurare și au continuat până în anul 2003, când a avut loc un tele-maraton cu scopul de acumulare de bani pentru restaurarea acestui sfânt lăcaș. Datorită acestei intervenții din partea statului, dar și a creștinilor, complexul monahal este unul dintre cele mai vizitate lăcașuri din Republica Moldova⁶⁴.

Pictura din interior este bine păstrată și poate fi admirată de mireni credincioși cât și de turiști. Recent a fost restaurat și iconostasul, biserica având farmecul ce-l avea odinioară. Iar din 3 septembrie 2016 la Mănăstirea Căpriană pelerinii/turiștii se pot închina la moaștele noului sfânt cel al Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni. Astăzi biserica este restaurată și deschisă pentru credincioși la fel și pentru toți vizitatorii.

Astăzi complexul monastic este compus din 3 biserici: „Sf. Nicolae”, „Sf. Gheorghe” și „Adormirea Maicii Domnului”. Există o serie de construcții auxiliare: fântâni arteziene și pavilioane, în stil tradițional, iar priveliștea de la Mănăstirea Căpriană e pur și simplu fascinantă⁶⁵.

Mănăstirea Curchi – perla mănăstirilor din Republica Moldova. Este una dintre cele mai frumoase mănăstiri din spațiul geografic al Basarabiei. Este amplasată în zona centrală a Republicii Moldova, în raionul Orhei, satul Curchi și se află la o depărtare de 12 km de orașul Orhei, 55 km de orașul Chișinău și la 25 km de Gara Feroviară Strășeni.

Mănăstirea Curchi cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” este una dintre cele mai însemnate așezăminte monahale de la noi. Cu un trecut de aproape 250 de ani de existență, mănăstirea, se califică ca fiind una dintre cele mai importante monumente ale arhitecturii din Basarabia. Amplasarea mănăstirii e de o frumusețe rară, datorită fășiei forestiere ce o înconjoară, dinspre sud este înconjurată de păduri, iar din partea nordică aceasta este ocrotită de valea Râului Vatici. Această mănăstire se considera pe timpuri, dar și în prezent ca fiind „cea mai frumoasă și cea mai vestită mănăstire din Basarabia”⁶⁶.

În literatura istorică dar și de inspirație folclorică, există mai multe versiuni cu privire la întemeierea mănăstirii, ele vizează timpul fondării mănăstirii, numele ctitorului sau ctitorilor cât și motivele fondării locașului sfânt de pe valea râului Vatici⁶⁷. Dar însă cea mai plauzibilă este faptul, că

⁶⁴ <https://goo.gl/oLTaHH> - Mănăstirea Căpriană, (accesat: 26.02.2019)

⁶⁵ Platon, N., *Ghidul Traseelor Turistice al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2015, pag. 268-269.

⁶⁶ Golub, V., *Mănăstirea Curchi*. Orhei, Ed. „Tipografia Orhei”, 2000, pag. 12-13.

⁶⁷ Negrei, I., *Mănăstirea Curchi*. În *Mănăstiri și Schituri din Republica Moldova*.

mănăstirea a fost ridicată între anii 1773-1775 de către mazilul lordache Curchi, din satul Morozeni pe pământurile bunelului său⁶⁸. Cu timpul această mănăstire a devenit cea mai bogată mănăstire din Basarabia ce a jucat un rol deosebit în viața spirituală a românilor basarabeni. Un aport material considerabil pentru acest sfânt lăcaș, la adus familia regală în perioada interbelică.

Figura 2.1: Interiorul Catedralei „Nașterea Maicii Domnului” (sursă: www.marry.md)

La început, locașul principal al mănăstirii a fost o biserică de lemn, fiind inițial un schit, închinat Sfântului Dumitru. În 1809 schitul devine mănăstire, îndată după aceasta în anul 1810 la 21 septembrie este sfințită prima biserică din piatră în cinstea „Nașterii Maicii Domnului”. În anul 1811 la Curchi a fost deschis un Seminar Teologic, iar peste câțva timp a fost deschisă și o tipografie fiind adunată și o bibliotecă bogată⁶⁹.

În anul 1843 se ridică biserica „Sfântul Dumitru,, destinată slujbelor de iarnă, care abia în 1847 a fost sfințită. În perioada anilor 1866-1872 se

Chișinău: Ed. „Institutului de Studii Enciclopedice”, 2013, pag. 257.

⁶⁸ Ghidul turistic, *Drumul mănăstirilor*. Chișinău, 2010, pag. 30.

⁶⁹ Codreanca Lidia. Mănăstirea Curchi există de aproape 240 de ani. In *Moldova* Chișinău – 2012, nr. 7-9, pp. 74-79.

construiește catedrala de astăzi „Nașterea Maicii Domnului”, construită după un proiect al arhitectului italian Bartolomeo Rastrelli executată în stil baroc, care mult timp a fost cea mai înaltă catedrală din Moldova, cupola din mijloc ajungând la înălțimea 57 de metri. În perioada anilor 1908-1909 este construită biserica „Tuturor Sfinților” din cimitir. În anul 1914 încep lucrările de construcție la biserica „Sfântul Ierarh Nicolae”, iar în anul 2005 este sfințită, care actualmente este destinată pentru slujbele de iarnă⁷⁰.

În 1958, mănăstirea a fost închisă, iar complexul monahal a fost transformat în spital de psihiatrie. Călugării au fost izgoniți, iar odoarele bisericești împreună cu cărțile religioase au fost distruse și profanate. Astfel bisericile mănăstirii cu excepția uneia, Sfântul Dumitru, au ajuns într-o gravă stare de degradare, asemenea oamenilor ce se tratau aici⁷¹.

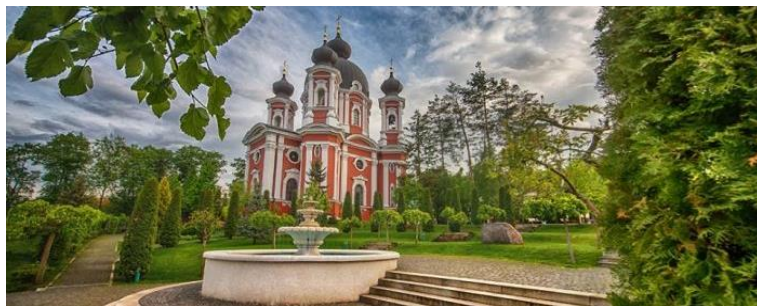

Figura. 2.2: Mănăstirea Curchi și Grădina Dendrologică amenajată (sursă: <http://manastiri.md>)

Abia în 1994 viața călugărească la Mănăstirea Curchi reînvie, de și spitalul a funcționat până în anul 2001, când a fost strămutat în orașul Orhei. Mănăstirea cu adevărat a început să funcționeze de la 27 august 1999, când ruinele și clădirile distruse au fost încredințate arhimandritului Siluan Șalari, actualul stareț al mănăstirii și episcop de Orhei.⁷²

În urma teleradio-maratonului organizat în 2006 de Compania Publică „Teleradio-Moldova” a început renovarea mănăstirii. Toate edificiile avariate au fost restaurate.

⁷⁰ Negrei, I., op. cit. pag. 266.

⁷¹ Babii, Iu., (coord.). *Locașuri sfinte din Basarabia*. Chișinău: Ed. „Alfa și Omega”, 2001, pag. 34.

⁷² Platon, N., *Vernisaj Turistic*. Chișinău, 2015, pag. 77.

Mănăstirea Curchi este un centru duhovnicesc și un loc de pelerinaj, ce se completează și cu un peisaj turistic fascinant al Republicii Moldova. Aici cresc până astăzi stejari seculari, a căror vârstă este estimată la 200-350 ani⁷³. Clopotnița, bisericile, zidurile mănăstirii, sunt reflectate în oglinda iazului din preajmă, ce denotă o atractivitate pentru pelerini și turiști de neuitat.

Astăzi spre Mănăstirea Curchi pe lângă numeroșii pelerini, care vin la sfânta mănăstire își țin calea tot mai mulți turiști, dornici de a afla trecutul acestui locaș sacru. Aici vizitatorii au posibilitatea să vadă valoarea arhitecturală a acestui sfânt locaș, pictura acesteia dar și parcul dendrologic de o frumusețe rară, care a fost amenajat odată cu reînviere mănăstirii la propriu.

La 65 km de orașul Chișinău, se găsește una dintre cele mai distinse mănăstiri din Republica Moldova – **Mănăstirea Frumoasa**. „Așezată pe o colină înclinată, înconjurată din toate părțile de dealuri împădurite și cu vedere deschisă spre miază-zi, de unde se văd frumoasele coaste cu dumbrăvi și grădini bogate din valea Ichelului. Ea poartă cu drept un nume, care corespunde cu realitatea”, - scria la 1919 arhimandritul Visarion Puiu⁷⁴.

Mai înainte de a se fonda schitul, pe această colină se extindeau Codrii Ichelului, iar în locul actualei mănăstiri se afla o poiană numită Frumușica, de la care toponim s-a tras și numele inițial al schitului „Frumușica”. De la întemeierea sa, schitul s-a numit Bravicea, după numele moșiei în care se afla, mai apoi „Frumușica”, după numele poienei în care a fost zidită⁷⁵.

Mănăstirea a fost fondată la începutul secolului XIX de Efrem Iurcu, un răzeș din satul Onișcani cu ieromonahii Serafim, Ioanichie, Macarie și călugărul Atanasie, veniți de la Mănăstirea Neamț din România.

Prima atestare documentară a mănăstirii datează din anul 1807, atunci când 43 de răzeși din moșia Bravicea au donat schitului pământ pentru fondarea și construcția complexului monahal. În 1810 este construită prima biserică din lemn de pe teritoriul schitului, iar ctitorul Efrem Iurcu se călugărește cu numele de Eftimie.

După anexarea Basarabiei și crearea Arhiepiscopiei Chișinăului și a Hotinului, Schitul Frumușica i se oferă statut de mănăstire. La începutul anilor '30 ai sec. XIX, pe lângă mănăstire este înființată o școală

⁷³ Idem., *Ghidul Traseelor Turistice al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2015, pag. 83-84.

⁷⁴ Ibidem, pag. 129.

⁷⁵ Brihuneț, M. *Mănăstirea Frumoasa. În Mănăstiri și Schituri din Republica Moldova*. Chișinău, Ed. „Institutului de Studii Enciclopedice”, 2013, pag. 307.

duhovnicească pentru copiii preoților, la care a studiat și viitorul mitropolit al Moldovei Iosif Naninescu.

În 1851 este construită biserica de piatră în locul bisericii de lemn cu același hram - „Adormirea Maicii Domnului”. Chiliile și biserica de iarnă, „Sfânta Treime” construite din piatră, au fost finisate către anul 1862.

Începând cu anul 1872, la mănăstire activează o școală parohială pentru copiii din sat. Din 1937, mănăstirea este reorganizată în mănăstire de călugărițe cu scopul de a se organiza o școală de pregătire a studenților pentru Institutul de Călugărițe infirmiere din Chișinău.

În 1947, mănăstirea a fost închisă, în locul sfântului locaș în același an, autoritățile înființează o casă de copii. Peste 17 ani, la Frumoasa este deschisă o școală pentru surdo-muți. În 1973 mănăstirea a fost transformată în penitenciar pentru fete, iar peste 13 ani aici este deschis un internat pentru copii cu handicap mental⁷⁶.

Datorită indiferenței celor care au „administrat”, mănăstirea, complexul este ruinat, multe din podoabele mănăstirii au fost confiscate de regimul sovietic sau distruse, iar clopotele mănăstirii au dispărut fără urmă⁷⁷.

Mănăstirea este redeschisă în anul 1994, la străduința ieromonahului Vasile Ciobanu, în perioada starețului Ambrozie Munteanu 2002-2005, la mănăstire s-au desfășurat ample lucrări de restaurare cu sprijinul credincioșilor, dar și a Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova⁷⁸.

La 27 decembrie 2005, mănăstirea a fost reorganizată în așezământ pentru maici, iar stareța a mănăstirii este numita Egumena Benedicta, care este și actuala stareță. Mănăstirea Frumoasa include biserica de iarnă cu hramul *Sfânta Treime*, biserica de vară cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* cu turn și clopotniță deasupra pronausului.

Aici funcționează un muzeu al manuscriselor și cărților vechi, exponatele adunate familiarizează vizitatorii cu traiul și cultura acestor meleaguri. Mănăstirea este foarte solicitată de turiști, aceasta făcând parte din Mănăstirile Călărășene, care adesea sunt incluse în ofertele agențiilor de turism.

Prin poziția amplasării geografice a mănăstirilor Răciula, Hârjauca, Hârbovăț și Frumoasa se poate observa de la o anumită înălțime,

⁷⁶ Ghidul turistic, *Drumul mănăstirilor*. Chișinău, 2010, pag. 50.

⁷⁷ Bălan, P., *Cetățile sufletului: Mănăstiri și schituri basarabene*. Chișinău: Ed. „ARC”, 2002, pag. 56.

⁷⁸ Platon, N., *Ghidul Traseelor Turistice al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2015, pag. 132-133.

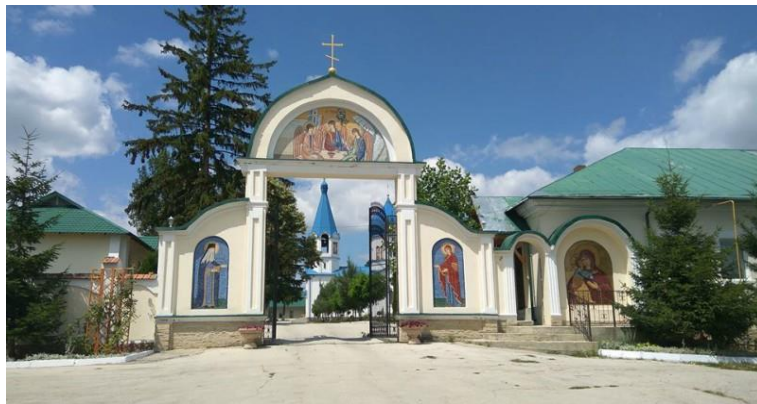

Figura. 2.3: Mănăstirea Frumoasa, poarta de la intrare (sursă: <http://ortodox.md>)

configurația unei Sfinte Cruci, care de fapt denotă că aceste sfinte locașuri, nu au fost construite la întâmplare.

Mănăstirea Hâncu, amplasată la circa 70 de km vest de orașul Chișinău și la 21 km de orașul Nisporeni. La poalele falnicilor Codri, într-un loc liniștit și pitoresc, unde încep izvoarele râulețului Cogâlnic, cu binecuvântarea bunului Dumnezeu, în anul 1678 a fost deschis un nou sfânt locaș – Mănăstirea Hâncu cu hramul Sfânta Cuvioasă Parascheva, ocrotitoarea Moldovei⁷⁹.

Mănăstirea Hâncu, întemeiată în anul 1678⁸⁰ de către marele boier Mihalcea Hâncu, este una dintre cele mai vechi mănăstiri de pe teritoriul Republicii Moldova, după Vărzărești, fondată în anul 1420 și Căpriana în anul 1429⁸¹. Referitor la apariția mănăstirii există mai multe legende, însă cel mai important trebuie de reținut, că ctitorul acesteia este boierul Mihalcea Hâncu, care în urma dorinței fiicei sale, acesta a construit în acest loc o biserică.

Întemeind schitul, Mihalcea Hâncu, l-a înzestrat cu 1040 desetine de

⁷⁹ Agachi, A., V., *Mănăstirea Hâncu. În Mănăstiri și Schituri din Republica Moldova*. Chișinău: Ed. „Institutului de Studii Enciclopedice”, 2013, pag. 334-335.

⁸⁰ Florea, S. *Potențialul turistic al Republicii Moldova: (patrimoniul de monumente naturale și antropice)*. Chișinău: Ed. „Labirint”, 2005, pag. 122.

⁸¹ Idem., *Istoria Mănăstirii Hâncu (1677-2010)*. Chișinău: Ed. „Pontos”, 2010, pag. 23, 32.

pământ. La început schitul a fost de maici, dar din cauza invaziilor repetate, în anul 1757, călugărițele au părăsit schitul Vladnic (numit inițial).

La rugămintea familiei Hâncu, dar în special a lui Lupu Hâncu, în perioada anilor 1770-1772, ieromonahul Varlaam de la Mănăstirea Vărzărești, a venit să se ocupe de schitul părăsit. Varlaam împreună cu câțiva monahi împodobesc împrejurimile schitului cu grădini și livezi, repară chiliile și schitul în întregime cu sprijinul și aportul financiar al boierului Lupu, care mai construiește una nouă. Astfel schitul transformându-se în locaș de călugări⁸².

În 1802 este reconstruită biserica de iarnă din lemn, la fel este schimbată catapeteasma la bisericii. În 1808, schitul era pe deplin stăpânitor pe averea de la familia Hâncu. ,

În 1835 a fost zidită biserica de vară, din piatră, cu hramul „Sf. Cuvioasă Parascheva”, iar pentru călugări au fost făcute mai multe chilii. În 1836 schitul, primește statut de mănăstire. În 1841 a fost construită Biserica de iarnă „Adormirea Maicii Domnului”, care a cunoscut o perioadă de liniște și înflorire culturală și materială. În această perioadă mănăstirea devine una dintre cele mai vestite din spațiul pruto-nistean. În 1884 pe lângă Mănăstirea Hâncu a fost creată o școală cu orfelinat. La fel mănăstirea dispunea și de o bibliotecă foarte bogată⁸³.

În 1946 averea mănăstirii a fost confiscată, iar în 1956 mănăstirea a fost închisă, iar călugării fiind alungați, mănăstirea devenind o bază de odihnă a instituțiilor medicale. Fiind construit Sanatoriul de boli pulmonice „Codrii”, al Ministrului Sănătății. Iar din 1978, edificiile și gospodăria auxiliară a sanatoriului este transmisă Universității de Stat de Medicină din orașul Chișinău, în calitate de complex de odihnă pentru studenți și colaboratori⁸⁴.

În această perioadă s-au produs mari fărâdelegi: au fost distruse ambele biserici, biserica de vară „Sfânta Cuvioasa Parascheva a fost transformată în club de distracții pentru studenți, iar biserica de iarnă – în depozit. Tot complexul monastic a fost reorganizat, în anii 1985-1986, aici au fost construite o cantină și cinci vile.

În anul 1992, Mănăstirea Hâncu își reîncepe activitatea, iar universitatea cedează lotul de pământ pe care îl administra. În 1993 este reparată biserica de iarnă „Adormirea Maicii Domnului”, tot atunci au fost reparate alte două

⁸² Ghidul turistic, *Drumul mănăstirilor*. Chișinău, 2010, pag. 32.

⁸³ Babii, Iu., (coord.). *Locașuri sfinte din Basarabia*. Chișinău: Ed. „Alfa și Omega”, 2001, pag. 48-49.

⁸⁴ Bălan, P., *Cetățile sufletului: Mănăstiri și schituri basarabene*. Chișinău: Ed. „ARC”, 2002, pag. 73.

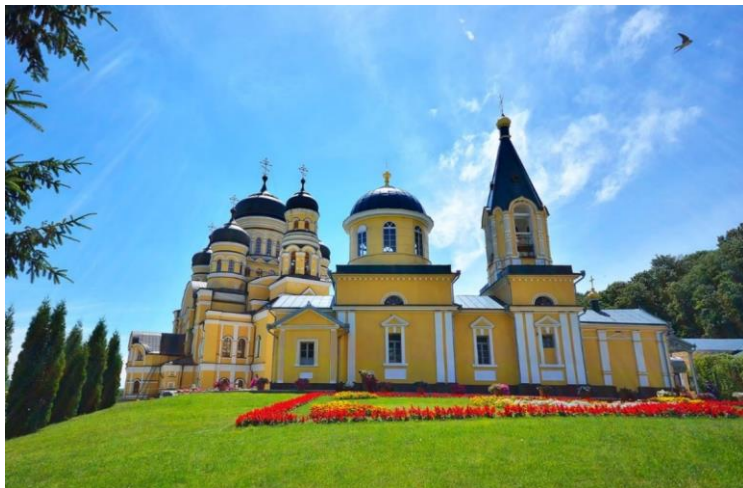

Figura 2.4: Mănăstirea Hâncu (sursă: <http://www.moldova.md>)

clădiri vechi. În 1994 începe reparația bisericii de vară „Sf. Cuvioasă Parascheva”, la care au muncit pictori de la Mănăstirea Poceaev la străduința părintelui duhovnic Arhimandritul Petru, actualul episcop de Ungheni și Nisporeni. Biserica de vară a fost sfințită la 27 octombrie 1995. La 29 august 2000, este sfințit noul complex locativ cu 60 de chilii, iar la 27 octombrie 2000, este sfințit locul actualei catedrale în cinstea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, care este considerată a fi cea mai înaltă din Republica Moldova⁸⁵.

În incinta mănăstirii se află o bibliotecă și un muzeu, la fel și un punct medical ce acorda primul ajutor nu numai slujitorilor, dar și pelerinilor. E una dintre cele mai frumoase așezăminte de la noi fiind și una dintre cele mai vizitate mănăstiri din Republica Moldova. În mănăstire se află și un mic fragment din moaștele Cuvioasei Parascheva.

Din 1992 înapoi, Mănăstirea Hâncu a redevenit un loc de alinare, de îndemn spre bine și curățenie sufletească. Prin renașterea acestui sfânt locaș, în sufletul codrenilor a renăscut credința strămoșească și speranța într-un viitor mai bun⁸⁶.

⁸⁵ Platon, N., *Ghidul Traseelor Turistice al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2015, pag. 272-274.

⁸⁶ Babii, Iu., (coord.). *Locașuri sfinte din Basarabia. op. cit*, pag. 51.

BIBLIOGRAFIE

1. Agachi, Alexei. *Istoria Mănăstirii Hâncu (1677-2010)*. Chișinău: Ed. „Pontos”, 2010.
2. Babii, Iurie. (coord.). *Locașuri sfinte din Basarabia*. Chișinău: Ed. „Alfa și Omega”, 2001.
3. Baci, Gheorghe. *Orașul Bălți și oamenii lui*. Chișinău, 2011.
4. Bălan, Pavel. *Icoana Sufletului Nostru*. Chișinău: Ed. „Hyperion”, 1992.
5. Bălan, Pavel. *Cetățile sufletului: Mănăstiri și schituri basarabene*. Chișinău: Ed. „ARC”, 2002.
6. Bârcea, Dan; Nicolae, Mihai. *Românitatea răsăriteană: Biserici rupestre din Basarabia*. București: Ed. „Semne”, 2004.
7. Bolocan, Dumitru. *Geografia turismului*. Chișinău: Ed. „Universul”, 2010.
8. Ciobanu, Constantin. *Biserica Adormirii Maicii Domnului din Căușeni*. Chișinău: Ed. „Știința”, 1997.
9. Ciocanu, Sergius. *Orașul Chișinău: Începuturi, dezvoltare urbană, biserici (secolele XV-XIX)*. Chișinău: Ed. „Cartdidact”, 2017.
10. Colesnic, Iurie. *Chișinăul nostru necunoscut*. Chișinău: Ed. „Cartier”, 2015.
11. Eșanu, Andrei; Eșanu, Valentina. *Mănăstirea Căpriana (sec. XV-XX)*. Chișinău: Ed. „Pontos”, 2003.
12. Florea, Serafim. *Potențialul turistic al Republicii Moldova: (patrimoniul de monumente naturale și antropice)*. Chișinău: Ed. „Labirint”, 2005.
13. Golub, Valentin. *Mănăstirea Curchi*. Orhei: Ed. „Tipografia Orhei”, 2000.
14. Gumeanăi, Ion. *Comunitățile romano-catolice, protestante și lipovenești din Basarabia în secolul al XIX-lea*. Chișinău: Ed. „Lexon-Prim”, 2016.
15. Ilvițchi, Luminița. *Mănăstirile și Schiturile din Basarabia*. Chișinău: Ed. „Museum”, 1999.
16. Platon, Nicolae. *Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020”*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2014.
17. Platon, Nicolae. *Ghidul Traseelor Turistice al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „Elan Poligraf”, 2015.
18. Platon, Nicolae. *Vernisaj Turistic*. Chișinău, 2015.
19. Postică Gheorghe, Constantinescu Nicolae. *Căpriana: Repere istorico-arheologice*. Chișinău, Editua Știința, 1996.
20. Postică Gheorghe. *Mănăstirea Căpriana (de la întemeiere până în zilele noastre)*. Chișinău, Editura Pontos, 2003.
21. Postică, Gheorghe. *Peisajul Cultural Orheiul Vechi*. Chișinău: „CEP USM”, 2010.
22. Raileanu, Iurie. *Discover Moldova*. Chișinău: Ed. „Iurie Răileanu”, 2013.

23. Reniță, Alecu. *Orheiul turistic*. Chișinău: Ed. „Natura”, 2004.
24. Sainciuc, Lică. *Chișinăul ascuns*. – Chișinău: Ed. „Lumina”, 2014.
25. Sârbu, Antonia., Ladaniuc, Victor. *Mănăstiri basarabene*. Chișinău: Ed. „Universul”, 1995.
26. Stăvilă, Tudor., Ciobanu Ion, Constantin., Diaconescu, Tamara. *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „ARC”, & „Museum”, 2004.
27. Stăvilă, Tudor., Ciobanu Ion, Constantin. *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova*. Chișinău: Ed. „ARC”, 2014.

Surse web:

28. <http://www.turismland.ro/manastirea-capriana/>
29. <http://www.monument.sit.md>
30. <http://old.mc.gov.md/ro/content/restaurarea-bisericii-adormirea-maicii-domnului-din-causeni>
31. https://ro.wikipedia.org/wiki/Categorie:Biserici_romano-catolice_din_Republica_Moldova
32. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6261>
33. <https://www.booking.com>
34. <https://winetours.md/rom/agropensiuni/pensiunea-vatra-stramoseasca>
35. <https://hanulhanganu.md/>
36. <http://www.romanianmonasteries.org/ro/romania/cazare-la-manastirile-din-romania>
37. <http://www.romanianmonasteries.org/ro/alte-manastiri/tismana>
38. <http://www.romanianmonasteries.org/ro/alte-manastiri/manastirea-sambata-de-sus-brancoveanu>
39. <https://www.putna.ro/Contact-s8.php>
40. https://md.kompass.com/a/restaurante-si-baruri/78480/r/transnistria/md_21/
41. <https://drumuribune.md/>
42. <http://autoblog.md/video-programul-drumuri-bune-pentru-moldova-2-prezentat-in-detalii/>
43. [https://ro.wikipedia.org/wiki/M1_\(Republica_Moldova\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/M1_(Republica_Moldova))
44. [https://ro.wikipedia.org/wiki/M2_\(Republica_Moldova\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/M2_(Republica_Moldova))
45. [https://ro.wikipedia.org/wiki/M3_\(Republica_Moldova\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/M3_(Republica_Moldova))
46. [https://ro.wikipedia.org/wiki/M14_\(Republica_Moldova\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/M14_(Republica_Moldova))
47. <https://pandatur.md/visit-moldova/>
48. <http://ea.md/republica-moldova-devine-mai-atractiva-pentru-turisti-numarul-celor-care-ne-viziteaza-tara-este-in-crestere/>